Een inzet aangeven

Voor het *aangeven van een inzet* op een bepaalde tel gebruik je een van de basisbewegingen. De hand gaat voor de inzet omhoog en komt op het moment van de inzet neer op de dirigeerlijn. Omdat de beweging voorafgaat aan de inzet, noemen we dit een *voorbereidende beweging*. In het voorbeeld hieronder is deze beweging aangeduid met een boogje:

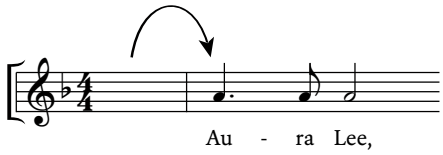

Een voorbereidende beweging duurt over het algemeen één tel. Omdat de inzet in dit notenvoorbeeld op de eerste tel van een vierkwartsmaat valt, begint de voorbereidende beweging op de vierde tel en duurt een kwart:

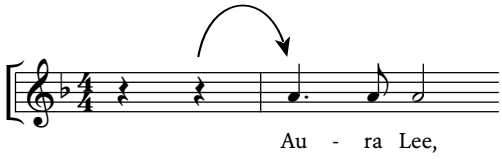

In het algemeen geldt dat je voor een inzet op de eerste tel een voorbereidende beweging maakt vanaf de laatste tel van de voorafgaande maat. Een inzet op de tweede tel geef je aan vanaf de eerste tel, enzovoort. De voorbereidingen lopen dus altijd een tel vooruit op de muziek.

Het onder de knie krijgen van het aangeven van inzetten is niet gemakkelijk. De meeste beginnende dirigenten hebben er een paar jaar voor nodig om zich deze vaardigheid eigen te maken. In dit boek zijn de voorbereidende bewegingen in veel notenvoorbeelden aangeduid met boogjes. Je kunt dan gemakkelijk zien op welke tel de beweging begint en daarmee wordt het oefenen ervan eenvoudiger.

Voor het aangeven van inzetten is een stuiterbeweging het helderst. Maar je kunt daarvoor ook andere basisbewegingen gebruiken. In hoofdstuk 12 kijken we uitgebreider naar het aangeven van inzetten.

Een klank afslaan

Je kunt een basisbeweging ook toepassen bij het aangeven van andere momenten dan inzetten. Je kunt daarmee bijvoorbeeld het einde van een klank aangeven. We noemen dit *afslaan*. De beweging die je daarbij maakt, duurt – net als het aangeven van een inzet – in principe één tel.

Stel dat je koor *Aura Lee* heeft gezongen. Het liedje eindigt met een toon van vier tellen. Het moment waarop de zangers moeten stoppen met zingen, kun je dan aangeven met een basisbeweging:

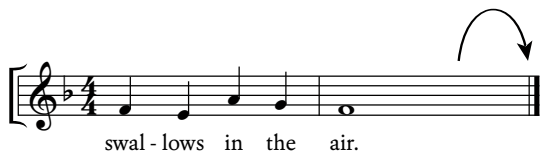

Het afslaan duurt in dit geval een kwart. De beweging voor het afslaan begint dus op de vierde tel:

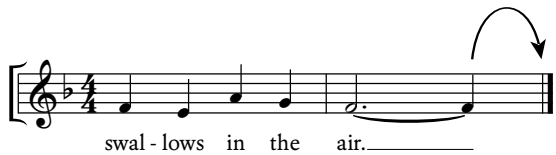

Je slagtechniek puur houden

Veel dirigenten hebben de neiging om bij het afslaan meer te doen dan een basisbeweging. Ze draaien tegelijkertijd de hand of ze maken een korte sluitende beweging met de vingers. Op zich is daar niets verkeerd aan. Met zo'n extra gebaar is het inderdaad duidelijk wat de bedoeling is. Maar een basisbeweging is in wezen voldoende voor het aangeven van het einde van een klank. Als je je slagtechniek puur wilt houden, is het verstandig het afslaan met een eenvoudige beweging te oefenen.

Voor het afslaan is een cirkelbeweging tegen de klok in (met de rechterhand) zeer geschikt. Maar je kunt hiervoor ook een stuiterbeweging of een andere basisbeweging gebruiken. In hoofdstuk 13 gaan we nader in op het afslaan.

Starten en stoppen met slinger of lemniscaat

Op de vorige pagina's hebben we gezien dat je zangers kunt laten starten en stoppen met een basisbeweging. De voorbereidende beweging noteren we in de notenvoorbeelden met een boogje, zodat je kunt zien op welke tel deze begint:

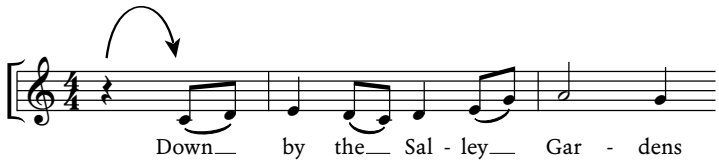

Om de voorbeelden in dit boek te kunnen volgen, is het belangrijk dat je goed begrijpt waar het boogje voor staat en ook waar het niet voor staat. Het boogje lijkt een stuiterbeweging weer te geven, maar dat is niet zo. Het pijltje kan elke soort basisbeweging aanduiden. Het kan dus net zo goed gaan om een cirkelbeweging, of om een deel van de slinger of het lemniscaat, omdat je ook met deze bewegingen inzetten kunt aangeven.

De boogjes in de muziekvoorbeelden lopen van links naar rechts. Maar daarmee wordt niet bedoeld dat de *slagbeweging* die kant op moet gaan. De boogjes wijzen in die richting, omdat in de muzieknotatie de tijd nu eenmaal van links naar rechts verloopt.

Een deel van de slinger of het lemniscaat

Laten we dit voor de zekerheid nog een keer verwoorden, omdat begrip hiervan voor dit boek essentieel is. Het boogje in het notenvoorbeeld hierboven kan staan voor een stuiterbeweging, maar net zo goed voor een deel van de slingerbeweging of het lemniscaat:

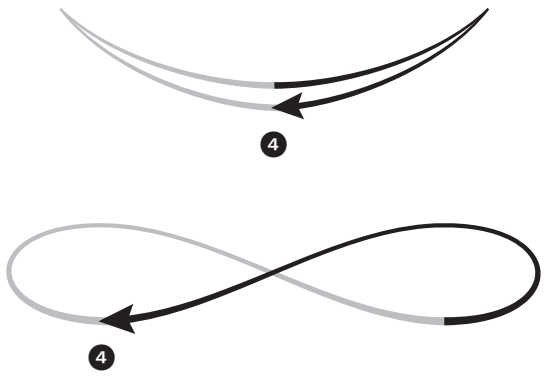

In dit geval is van de slinger en het lemniscaat het deel afgebeeld dat eindigt met een beweging naar links, want de inzet valt op een even tel. De ④ onder de bewegingen geeft aan dat het om de vierde tel gaat.